

Glossarium

Jeannette van Arenthals, Anne Bollmann, Truus van Bueren, Caroline Horch, Bart Holterman, Bram van den Hoven van Genderen, Henk 't Jong en Sophie Oosterwijk.

Dit glossarium biedt een overzicht van de vele termen en begrippen die in de MeMO-database en in de ondersteunende producten zijn gebruikt, in Engels, Nederlands en Duits. Indien een equivalent in een van de andere talen niet bestaat, is een korte beschrijving opgenomen. Zie voor een uitleg van de gebruikte termen hoofdstuk 7.2. Daarin is de terminologie respectievelijk op object, tekstdrager en tekst, en instelling, en daarbinnen thematisch geordend.

NB Het glossarium is niet volledig. Toevoegingen, aanvullingen en verwijzingen naar specialistische woordenboeken in de drie genoemde talen zijn dan ook erg welkom. Stuur svp een mail naar : Memo.gw@uu.nl.

English	Nederlands	Deutsch
1 Death and burial	1 Dood en begraven	1 Tod (der) und Begräbnis (das)
Bier; funeral bier	Lijkbaar	Leichenbahre; Totenbahre (die)
Bier; laid out on a b.; placed on a b.	Opgebaard	Aufgebahrt
Burial customs	Begrafnisgebruiken	Bestattungsbräuche (die)
Burial rights	Begraafrechten, grafrechten	Bestattungsrecht (das)
Burial fees	Begraafkosten	Bestattungsgebühren (die)
Catafalque	Katafalk	Katafalk (der)
Death debt; d. fee	Doodschuld	Sterbefallgebühr (die)
Burial mat; burial mattress	Dodenmat	Totenmatte (die)
Death rites, death ritual	Dodenritueel	Bestattungsriten
Eulogy	Grafrede	Grabrede, Trauerrede (die)
Extreme Unction	(Laatste) oliesel	(Letzte) Ölung (die)
Funeral cortege, funeral procession	Begrafnisstoot, lijkstoet	Leichenzug (der), Trauerzug (der); letztes Geleit (das)
Funeral mass; funeral service	Begrafnismiss; begrafnisdienst;	Totenmesse; Trauerfeier (Leichenbegängnis)

Funeral meal	Grafmaal	Totenmahl (das)
Grave goods	Grafgoederen	Grabgüter, Grabbeigaben
Hearse	Lijkbaar; lijkkoets	Leichenwagen (der)
House of mourning	Sterfhuis	Trauerhaus (das)
Interment	Begraven, bijzetten in graf	Beisetzung (die)
Intestate	Zonder testament	Nicht testamentarisch (verfügt)
Last rites	Laatste sacramenten	Sterbesakramente
Litter	Baar	Bahre (die), Trage (die)
Mortal remains	Stoffelijk overschot, stoffelijke resten	Überreste
Obsequies (always plural)	Uitvaart	Beerdigung, Beisetzung (die), Trauerfeier, Beisetzungsfeierlichkeiten, Totenfeier
Pallbearer	Lijkdrager	Sargträger (der)
Pallium, pall	Pelle, baarkleed, baarpelle	Bahrtuch (das)
Shroud	Lijkwade	Totenhemd, Leichentuch (das)
Testament (last testament), will (both written and spoken)	Testament	Testament (das), Vermächtnis (das), letzter Wille (der)
2 Memoria, commemoration of the dead	2 Memoria, dodengedachtenis	2 Memoria, Totengedächtnis
Afterlife	Hiernamaals	Jenseits (das)
Benefice	Beneficie	Pfründe (die), Präbende
Bequest, bestowal	Schenking, legaat;	Erbe (das), Nachlass (der), Schenkung (die)
Bequeathe, bestow	Schenken	Schenken
Commemoration of the dead	Dodengedachtenis, memoria	Totengedächtnis, Memoria
Commendation, <i>commendatio animae</i>	Aanbeveling, <i>commendatio animae</i>	Anempfehlung (die) der Seele, <i>commendatio animae</i>
Dedication (of a bequest or a gift) to a saint	Schenking aan een heilige	Schenkung (die) (eines Vermächtnisses oder einer Gabe) an einen Heiligen
Doles, alms to the poor. Distribution of ~	Uitdeling van aalmoezen	Spende (die)
<i>Donatio pro anima</i> , donation for the soul	Schenking ten behoeve van het zielenheil	Seelgerät (das)
Donation (pious ~)	Schenking (vrome schenking)	Schenkung (die)
Donor, benefactor/benefactress	Begunstiger, schenker (m/v)	Wohltäter (der), Schenker/Schenkerin, Spender/Spenderin

Endowment; endowment deed	Fundatie, stichting; fundatiebrief	Stiftung (die), Dotation; Stiftungsurkunde (die)
entered in a memorial register. To be ~	Ingeschreven worden in een memorieregister	Namensaufzeichnung (die), Namenseinträge (die)
Eternal life	Eeuwig leven	Ewige Leben (das)
Foundation	Fundatie, stichting;	Stiftung, Foundation, Gründung
Foundation deed, deed of foundation	Stichtingsakte	Stiftungsakte, Fundationsurkunde
Founder; foundress	Stichter; stichteres	Stifter; Stifterin
Gift and countergift, <i>do ut des</i>	Gave en tegengave, do-ut-des	Gabe und Gegengabe, Leistung und Gegenleistung, do-ut-des
Gift exchange, exchange of gifts	Geschenkenuitwisseling	Gabentausch (der)
Heavenly host	hemelse schare	himmlische Heerscharen (die)
here and hereafter. The	Het hier en hierna	Diesseits und Jenseits (das)
here and now. The	Het hier en nu	Diesseits (das)
Indulgence	Aflaat	Ablass
Intercession of a Saint	Voorspraak/intercessie/bemiddeling door een heilige bij God	Interzession (die); Fürsprache (die)
Last Judgment, Doomsday	Dag des oordeels, Laatste oordeel	Jüngste Gericht (das)
living and the dead. Invocation of the ~	Noemen van de naam van de doden en de levenden	Namensnennung (die), Namensrezitation (die) für die Lebenden und die Toten
living and the dead. Community of the ~	Gemeenschap van de levenden en de doden	Gemeinschaft (die) der Lebenden und Verstorbenen/Toten
***	Memorieheren	Memorienherren
***	Memoriemeesters	Memorienmeister
Memory, commemoration, remembrance	Memoria, nagedachtenis, memorie	Erinnerung (die), Gedenken (das), Memoria (die)
prayers for the commemorated, to elicit ~	Opwekken tot gebed voor de gememoreerden	Gebete für die Kommemorierten initiieren
Purgatory	Vagevuur	Fegefeuer (das)
Reciprocity	Wederkerigheid	Gegenseitigkeit (die)
Redemption	Verlossing	Erlösung (die)
Remission of sins	Vergeving van zonden	Vergebung der Sünden (die)
Repose of the soul	Zielenrust	Seelenruhe (die)
Salvation (of one's soul)	Zielenheil	Seelenheil (das)
Salvific power of mass	Reddende werking van de mis	Erlösende/heilswirksame Kraft der Messe (die)
Wailing-women	Klaagvrouwen	Klagefrauen (die)

Works of Mercy, Acts of Mercy	Werken van barmhartigheid	Werke der Barmherzigkeit (die)
3 Written sources concerning memoria	3 Memoriebronnen	3 Memorialquellen
Register (Not used in terms of archiving, but as a general indication of lists (with short texts))	Register	Register (das), Verzeichnis (das)
<i>3a Memorial registers and narrative source with a memorial function</i>	<i>3a Registers en verhalende bronnen met een functie in de memoria</i>	<i>3a Verzeichnisse und andere Handschriften mit Gedächtnis-Funktion</i>
Annals	Annalen	(Toten)Annalen (die)
Benefaction book, donation register, foundation register	Fundatieboek/register schenkingsboek	Traditionsbuch (das)
Book of life, Liber vitae (Liturgical documents in which the living and the dead are entered)	Boek des levens, Liber Vitae	Liber Vitae (der), Buch des Lebens (das)
Burial book, burial register (with the names of those buried)	Grafboek, begraafboek	Grabbuch (das)
***Bruderbuch/Schwesterbuch	Bruderbuch/Schwesterbuch ***	Bruderbuch/Schwesterbuch
Chronicle	Kroniek	Chronik (die)
Confraternity book (Manuscript with the names of the members of the communities that agreed to pray for each other's souls)	Verbroederingsboek	Verbrüderungsbuch (das)
Donation charter/deed; Foundation charter/deed	Schenkingsakte; stichtingsakte	Schenkungsurkunde/Spendes~; Fundationsurkunde (die)
Foundation register; donation register	Schenkingsregisters	Traditionsbuch (das)
Gesta	Gesta	Gesta
grave-owners. Register of ~	Grafboek (van eigenaren van graven)	Verzeichnis (das) der Grabstellenbesitzer
Memorial register (any type)	Liber memorialis	Liber memorialis (der)
Mortuary rolls (Lists of names of the deceased, wound around a stick, which were distributed among the connected institutions)	Dodenrollen	Totenrolle (die), Totenrodel (der) Rotula (die)
Necrology (Calendar with the names of the dead, to be read during primes of the Holy Office)	Necrologium	Necrolog (das)

Obituary (Calendar indicating when and for whom anniversaries and related obligations such as distributions are to be fulfilled.)	Obituarium	Seelbuch (das), Obituarium (das), Necrolog (das)
Pittance books (Including information on when which doles and supplements to meals should be given to whom and in whose name. Originally the daily ration for a monk.)	Pitancieregister	Pitanz (die), Erinnerungsmahl (das)
Registers of memorial services (Information on when which memorial services should be held for whom, see also Obituary)	Registers met memoriediensten	Verzeichnis (das) der Memorialleistungen
Registers of names	Registers van namen	Namenslisten (die), Namensreihen (die)
Registers of owners of graves	Registers met grafeigenaren	Verzeichnis (das) von Grabstellenbesitzern
<i>3b Other administrative sources that may contain memorial registers</i>	<i>3b Andere administratieve bronnen die memorieregisters kunnen bevatten</i>	<i>3b Weitere (administrative) Quellen, die Memorial-Verzeichnisse enthalten können</i>
Accounts; 'church fabric' accounts; churchwardens' accounts	Rekeningen; rekeningen van de kerkfabriek; rekeningen van de kerkmeesters	Rechnungen; Kirchenbaurechnungen; Rechnungen der Kirchenältesten/Rechnungen des Kirchenvorstands
Book of hours	Getijdenboek	Stundenbuch (das)
Breviary	Brevier	Brevier, Breviarium (das)
Missal	Missaal	Missal, Missale (das), Messbuch (das)
Succession list	Opvolgingslijst	Sukcessionsliste (die)
4 Memorials, Commemorative monuments	4 Gedenktekens	4 Monumente zum Gedächtnis an eine Person oder ein Ereignis
<i>4a General terms</i>	<i>4a Algemene termen</i>	<i>4a Allgemeine Begriffe</i>
Epitaph, memorial tablet on or near the grave (In the MeMO-database the English term 'epitaph' is used solely for memorial texts inscribed on tombstones or plaques)	Epitaaf (grafschrift, in het Nederlands ook in de tijd zelf gebruikt voor memorievoorstelling (al dan niet bij een graf	Epitaph (das), Tafel (am Grab) mit Namen und Todesvermerk
Grave marker	Grafteken	Grabzeichen
Inscription, epitaph	Inscriptie, opschrift	Inscript (die)

Mausoleum	Mausoleum, grafkapel, kerk, praalgraf	Mausoleum (das)
Plaque; Memorial ~, mourning ~	Gedachtenisbord, rouwbord	***
Memorial, memorial monument	Gedenkteken	Denkmal (das)
<i>4b Tomb monuments, tomb slabs, floor slabs</i>	<i>4b Grafmonumenten, grafzetken</i>	<i>4b Grabmonumente, Särge</i>
Memorial brass	Messing grafplaat (vaak ten onrechte koperen grafplaat genoemd)	Messinggrabplatte (die)
Cadaver effigy, <i>transi</i>	Transi	Transi
Cadaver tomb	Transi-tombe	Transi-Grabmal (das)
Cenotaph	Cenotaaf	Kenotaph (das)
Chest tomb (a tomb chest is a part of a tomb)	Tombe in de vorm van een kist	Kastengrab (das)
Double-decker tomb	Dubbeldekkerstombe	Doppeldecker Sarkophag
Floor slab	Grafzerk	Grabplatte (die)
Niche tomb; Recess tomb	Tombe in een nis geplaatst	Nischengraf (das)
<i>Orant</i> , figure standing in attitude of prayer or adoration	Adorant, orant	Oratenfigur (die)
(Tomb) effigy	Gisant, grafbeeld	***Grabbild
<i>Priant</i> , figure kneeling in an attitude of prayer	Priant	Priant; Beter (der), (Beterfigur) (die)
Sarcophagus	Sarcofaag	Sarkophag (der)
Sepulchral vault (<i>camera funebris</i>)	Grafkelder	Grabgewölbe (das), Gruft (die)
Shroud; enshrouded figure	Lijkwade, lijkwadefiguur	Leichentuch (das), in einem Leichentuch eingehüllte Figur
Tomb monument	Grafmonument	Grabmonument (das), Grabmal (das)
Tomb slab	Grafplaat	Grabplatte (die)
Burial vault	Grafkelder	Grabgewölbe (das), Gruft (die)
'Double-decker tomb	Dubbeldekkertombe)	Doppeldecker Sarkophag
<i>Transi</i> tomb; cadaver tomb	Transi-tombe	*** Transi-Grabmal
Tomb	Tombe	Tumba (die)
Wall memorial	Rouwmonument aan de muur	***Monument an der Wand
Wall tomb	Wandgraf	Wandgrab (das)
Weeper, <i>pleurant</i>	Pleurant	***Pleurant

<i>4c Memorial paintings; Memorial sculptures</i>	<i>4c Memorievoorstellingen, memorietafels; memoriestukken</i>	<i>4c Memorialbilder</i>
Devotional portrait (Note that 'Portrait' does not necessarily indicate a lifelike portrait)	Gebetsportret (niet per se gelijkend)	Gebetsporträt (das), Devotionalbild (das)
Diptych	Diptiek	Diptychon (das)
Donor portrait, donor image (Often used term for devotional portrait, though the donor is not necessarily the patron)	Schenkersportret	Stifterbild (das)
Altar frontal	Antependium	Antependium
Memorial tablet, see <i>Memorialbild</i>		
Memorialbild	Memoriestuk, memorietafel, memorievoorstelling	Memorialbild (das)
Pentaptych (Painted and/or sculptured artwork with four wings)	Vijfluik	Pentaptychon (das)
Polyptych (Painted and/or sculptured artwork with wings)	Veelluik	Polyptychon (das)
Predella (base of altarpiece)	Predella	Predella
Retable, reredos, altar piece	Retabel, altaarstuk	Retabel
Sculpture, relief, (type of <i>Memorialbild</i>)	Sculptuur	Bild, Bildnis, Skulptur
Single piece (Painted and/or sculptured artwork consisting of only one panel)	Enkel stuk	(Einzel-) Bild (das)
Stained-glass window (type of <i>Memorialbild</i>)	Gebrandschilderde ramen	Fenster mit Glasmalerei
Succession series (type of <i>Memorialbild</i>)	Opvolgingsreeks	Suksessionsreihe (die), Suksessionsserie (die)
Text panel, epitaph	Tekstbord	Tafel (mit Text) (die), Epitaph (das)
Triptych	Drieluik	Tryptychon (das)
Wall painting	Muurschildering	Wandgemälde (das); -malerei (die)
Wing (part of an artwork)	Luik	Flügel (der)
5 Liturgical services for the commemoration of the dead	5 Liturgische diensten voor de nagedachtenis van de doden	5 Liturgische Dienste zum Totengedächtnis

All Souls	Allerzielen	Allerseelen
Anniversary	Jaargetijde/anniversarium anniversarie	Anniversar(ium) (das)
Commemorative mass	Zielmis	Seelmesse (die)
Divine Office	Heilig Officie	Heilige Offizium (das)
Canonical hours/Hours of the (Divine) Office: Matins, Lauds, Prime, Terce, Sext, Vespers, Compline	Getijden (dag-, gebeds-) Metten, Lauden, Priemen, Tertsen, Sexten, Vespers, Completen	Gebetszeiten (Matutin (=Vigil), Laudes, Prim, Terz, Sext, Vesper, Komplet)
Mass; low mass/read mass; sung mass	Mis; gelezen mis; gezongen mis	Messe (die); Wortgottesdienst (der); gesungene Messe (die; = das Hochamt)
Memorial service	Memoriedienst	Totendienst (der)
Obit	Naam in obituarium	Vermerk (das) in Totenverzeichnis; "gestorben"
Office of the dead (archaic: office for the dead) (chanting/recitation of the ~)	Dodenofficie	Totenoffizium (das)
Penitential Psalms	Boetpsalmen	Busspsalmen (die)
Perpetual commemoration, perpetual memoria; perpetual masses; perpetual memorial services	Eeuwige memorie; eeuwige missen; eeuwige memoriediensten	Ewige Messe (die)
Prayer for the dead/souls	Gebed voor de doden/zielen	Gebet (das) für die Toten/Seelen
Requiem Mass, Mass of the Dead, Mass for the Dead	Requiemmis, dodenmis	Totenmesse (die), Requiem (das)
Mass of St Gregory (Series of Masses on the first 30 days after someone's death)	Gregoriusmis	Gregorsmesse (die)
Vigil for the dead	Dodenwake, vigilie	Totenwache, Leichenwache
Vigils of the Dead, Office of the Dead	Dodenofficie	Totenoffizium (das)
visit the ☐ rave. To ~	Begaan van het graf, grafbegangenis, grafgang	Grabbegängis (das), Grabbesuch (der)
Votive mass	Votiefmis	Votifmesse (die)
Wake	Wake, dodenwake	Totenwache (die)
6 Institutions	6 Instellingen	6 Institutionen
<i>6a General terms</i>	<i>6a Algemene termen</i>	<i>6a Allgemeine Begriffe</i>
Religious institutions	Geestelijke instellingen	Geistliche Institutionen
Ecclesiastical institutions	Kerkelijke instellingen	Kirchliche Institutionen

<i>6b Specific institutions</i>	<i>6b Specifieke instellingen</i>	<i>6b Besondere Einrichtungen</i>
(Con)fraternity; (con)sorority	Broederschap; zusterschap	Bruderschaft (die); Schwesternschaft (die)
Almshouse	Armenhuis	Armenhaus (das)
Beguinage	Begijnhof	Begijnenhof (der)
Cathedral	Kathedraal, dom, domkerk	Kathedrale (die), Dom (der)
Chamber of rhetoric	Rederijkerskamer	Meistersingervereinigung (die)/Meistersingergesellschaft (die)
Chapel	Kapel	Kapelle (die)
Chapter; cathedral chapter	Kapittel; domkapittel	Kapitel (das); Domkapitel
Chaplaincy (to contract a priest to serve as chaplain)	Kapelanie	*** Kaplanstelle?
Charitable foundations	Charitatieve instellingen	Karitative Einrichtungen
Clausura	Clausuur	Klausur (die)
Convent (men and women); in het Engels meestal voor de bedelorden gebruikt	Convent (mannen en vrouwen)	Konvent (Männer und Frauen}
Collegiate church	Collegiale kerk; kapittelkerk	Kollegiatkirche (die)
Diocese	Bisdom, diocese	Diözese (die)
Hospital	Gasthuis	Spital (das)/Hospital (das)
House	Huis (convent)	Konvent
Liturgical community of prayer	Gebedsbroederschap	Gebetsbruderschaft (die)
Minster (convent church; cathedral)	Munster(kerk)	Münster (das)
Monastery (men and women)	Klooster (mannen en vrouwen)	Kloster (das) (Männer und Frauen)
Nunnery	Nonnenklooster/ nonnenconvent	Nonnenkloster (das)/Nonnen konvent (das)
House	Huis	Haus (das)
Monastic church (see also Minster)	Kloosterkerk	Klosterkirche
Parish church	Parochiekerk	Pfarr-, Parochialkirche (die)
7Conventuals/monastic orders	7Kloosterlingen/kloosterorden	7 (Monastische) Orden

<i>7a General terms</i>	<i>7b Algemene termen</i>	<i>7c Allgemeine Begriffe</i>
Monastic order	Kloosterorde	Orden (der)
Monk	Monnik	Mönch (der)
Brother lay brother of Friar bij bedelorden	Broeder, lekenbroeder (kloosterling zonder rwijdingen), convers	Bruder, Laienbruder
Conventual	Conventueel kloosterling weglaten (=na gelofte en intrede)	Konventuale (der)
<i>7b Orders/congregations</i>	<i>7b Orden/congregaties</i>	<i>7c Orden/Kongregationen</i>
Alexian brothers, Alexians	Alexianen (ook Cellebroeders)	Alexianer, Alexianer Brüder
Antonites	Antonieten	Antoniter
Augustinesses	Augustinessen/Conversinnen van Sint-Augustinus (Niet te verwarren met reguliere kanunnikessen)	Augustinerinnen, Konversinnen
Augustinian friars	Augustijner heremieten (bedelorde, niet te verwarren met reguliere kanunniken)	Augustiner Eremiten
Beghards,Beguards	Begarden, Bogarden	Begarden
Beguines,Beguins	Begijnen	Beginen
Benedictines/ Benedictinesses	Benedictijnen/benedictinessen	Benediktiner/Benediktinerinnen
Bridgettines (male/female)	Birgitten; birgittinessen	Birgitten, Birgitta-Schwestern
Canonesses	Kanunnikessen	Kanonissinnen, Kanonikerinnen, Stiftsdamen, Chorfrauen
Canons regular/canonesses regular	Regulieren/regularissen	Regularkanoniker/Regularkanonissen
Carmelites/Carmelitesses	Karmelieten/Karmelitessen Karmelietessen	Karmeliter Karmeliterin, Karmeliternonne
Carthusians/Cathusian nuns	Kartuizers/Kartuizerinnen	Kartäuser/Kartäuserinnen
Cellites/Cellite sisters Alexians	Cellebroeders/Cellezusters Alexianen	Celliten/Cellitinnen Alexianer
Cistercians/Cistersian nuns	Cisterciënzers/Cisterciënzertinnen	Zisterzienser/Zisterzienserinnen
Brethren of the Common Life	Collatiebroeders	Brüder vom gemeinsamen Leben
Common Life. Brethren/sisters of the ~	Broeders/zusters des gemenen levens	Brüder/Schwestern vom gemeinsamen Leben
Crosiers/Crutched Friars	Kruisbroeders; Kruisheren	Kreuzbrüder; Kreuzherren
Dominicans/dominicanesses	Dominicanen, Predikheren/Dominicanessen	Dominikaner/Dominikanerinnen
Franciscans	Franciscanen	Franziskaner

Fratres de Poenitentia Jesu Christi, Fratres saccati	Zakbroeders	Sackbrüder, Bußbrüder Jesu Christi
Grey Friars	Franciscaner broeders	Franziskaner
Hermits of St William	Wilhelmiten	Wilhelmiten
Holy Sepulchre. Order of the ~	Sepulcrijnen/Sepulcrinessen	Ritter/Schwestern des Ordens vom Heiligen Grab
Knights Templar (Poor Fellow Soldiers of Christ/Solomon)	Tempeliers	Templer, Tempelritter
Lazarists/Lazarites, Lazarians, Vincentians	Lazarieten	Lazaristen, Vinzentiner
Mendicant orders	Bedelorden	Bettelorden, Mendikanten
Minorites	Minderbroeders (zie Franciscanen)	Minoriten
Modern Devotion/ <i>Devotio Moderna</i> , Brothers; Sisters of the ~	Broeders/zusters van de Moderne Devotie	Brüder/Schwestern von der Devotio Moderna
Norbertine order (male/female) (see also Premonstratensian order)	Norbertijnen/Norbertinessen	Norbertiner/Prämonstratenserinnen
Order of St. John of Jerusalem/Knighly order of Malta (male/female)	Johanniters, jansheren Johanniter orde, Maltezer orde	Johanniterorden, Malteserorden
Penitent women, Magdalen sisters	Bekeerde vrouwen, Magdalenazusters	Schwestern der hl. Maria Magdalena, Arme Töchter der Barmherzigkeit
Pied Friars	Eksterbroeders	Pickbrüder
Poor Clares, Order of the ~ (Female branch of the Franciscan Order)	Clarissen (Vrouwelijke tak van de Franciscaner orde)	Klarissen
Premonstratensian Order, Norbertine order	Orde van de Premonstratenzers	Prämonstratenser Orden, Norbertiner Orden
St Victor. Brethren, sisters of	***Victorinnen/magdalenenzusters	***Viktorinen
Tertiaries/members of Third Order (male/female)	Tertianen, Tertiarissen	Tertiaren/Mitgliedern der Dritten Orden; Tertiarierinnen
Teutonic Order	Duitse Orde	Deutscher Orden
Ursulines	Ursulinen	Ursulinen
Vallis Caulium. Order of/Caulites	Caulieten	Cauliten
8 Ecclesiastical and secular officials	8 Kerkelijke en wereldlijke functionarissen	8 Kirchliche und säkulare Amtsträger
Abbot; abbess	Abt; abdis	Abt (der); Äbtissin (die)

Acolyte	Misdienaar/acoliet	Messdiener (der); Akolyth (der)
Alderman; aldermen	Schepen/ouderman; schepenen/ouderlieden	Schöffe (der)
Announcer	Aanzegger	Ansager (der)
Architect	Bouwmeester	Architekt (der)
Bailiff	Drossaard/drost/schout	Schultheiss (der)
Beadle (of the chapter)	Bode (van kapittel) bij de Utr. Kapittels is dit de schout met zijn processiestaf	*** Bote oder Pedell
Bell-ringer	Klokkenluider	Glöckner (der)
Bidder	Bidder/aanzegger	Ansager (der)
Bishop; Archbishop; Prince-bishop, Titular Bishop.	Bisschop; aartsbisschop, prinsbisschop, titulair bisschop (titulair bisschop is een bisschop zonder rechtgebied)	Bischof (der); Erzbischof (der); Weihbischof; Titularbischof
Canon/ secular canon	Koorheer/ seculier kanunnik/domheer/stiftsheer/kapittelheer	Chorherr/Kanoniker/ Kanonikus/ Domherr/Stiftsherr/Säkularkanoniker
Canon; prebendary c.; honorary c.; residentiary c.; non-residentiary c.	Kanunnik; geprebendeerde k.; ere~; residerende k; niet-residerende k	***Kanoniker (der); Kanonikus (der) Ehrenkanoniker etc
Cantor	Voorzanger/cantor	Kantor (der)
***Captain (of a compagnie militia)	Hopman (hoofd van vendel of compagnie)	Hauptmann (der)
Cardinal	Kardinaal	Kardinal (der)
Celebrant	Celebrant	Zelebrant (der)
Chantry priest	Vicarius/bedienaar van een vicarie/ vicaris;	Vikar (der)
Choir master	Leider van het koor/zangmeester	Kantor (der)
Chorister	Koorzanger	Chorsänger (der)
Church patron	Kerkpatroon	Kirchenpatron (der)
Churchwarden	Kerkmeester	Kirchenvorsteher (der)
City council	Stadsbestuur/magistraat	Magistrat (der)/Stadtverwaltung (die)
Clergy; secular c.; episcopal c.	Clerus/geestelijkheid; seculiere c.; bisschoppelijke c.	Geistlichkeit (die)/Klerus (der)
Clergyman/priest	Geestelijke	Geistliche(r)/Kleriker (der)
Cleric	Geestelijke	Geistliche(r)/Kleriker (der)
Confessor/confessor general	Biechtvader	Beichtvater (der)
Conventual	Kloosterling; kloosterlinge	Monch (der)/Klosterbruder (der); Nonne (die)/ Religiöse (die)

Councillor	Raadsheer	Mitglied des Rates (das)
Courtier	Hoveling	Höfling (der)
Deacon; arch~	Diaken; aarts~	Diakon (der); Archidiakon (der)
Dean	Deken	Dekan (der)/Propst (der)
Dike reeve, dike warden	Dijkgraaf (wereldlijk bestuurlijk functionaris)	Deichgraf (der)
Friar	Broeder (kloosterling zonder priesterwijdingen)	Bruder (der)
Gentry	Lagere (land)adel	Adel/Landadel (der)
Getijdenmeesters* [no equivalent in English] omschrijving *** zie boven bij memoriemeesters; alleen dan niet voor beheer memoriegoederen parochie, maar voor een college van zeven getijdenzangers	Getijdenmeesters	Getijdenmeesters* [kein Äquivalent auf Deutsch] *** omschrijving
Grietman*(secular managerial or legal officer)	Grietman (wereldlijk bestuurlijk en/of rechterlijk functionaris) nb alleen in casu Friesland	Grietman* Bürgermeister; Statthalter
Holy Ghost masters	Heilige Geestmeesters	***
Hoofdeling * (secular managerial or legal officer)	Hoofdeling (wereldlijk bestuurlijk en/of rechterlijk functionaris) idem: alleen Fries: leider Friese adellijke familie of coalitie	Hoofdeling* Hauptmann; Führer?
Treasurer	Kameraar (beheerder van geldmiddelen)	Kämmerer (der)
Laity/lay people	Lekenstand	Laienstand (der)
Lay brother	Lekenbroeder/convers	Laienbruder/Konverse (der)
Magistrate	Stadsbestuur	Magistrat (der)/Stadtverwaltung (die)
Monk	Monnik	Mönch (der)
Mother superior	Ministra/mater/moeder overste	Oberin (die), Superiorin (die)
Nun	Moniale/zuster	Nonne/Moniale (die)
Prior; prioress	Prior; priorin	Prior (der); Priorin (die)
Parishioner	Parochiaan	Pfarreiangehöriger (der); Gemeindemitglied (das)
Patron	Opdrachtgever	Patron (der)
Pilgrim	Pelgrim/bedevaartganger	Pilger/Wallfahrer (der)
Preacher	Prediker	Prediger (der)
Prebendary	Prebendaris (houder van een prebende)	Pfründner (der)

Prelate	Prelaat	Prälat (der)
Priest; parish priest	Priester; pastor	Priester (der); Pfarrer (der)
Prior; prioress	Prior; priorin/prioress	Prior; Priorin (die)
Procurator	Procurator	Prokurator (der)
Provost	Proost	Propst (der)
Tax collector	Tollenaar	Zöllner(der); Steuereinnnehmer (der)
Rector scholarum***	Rector scholarum rector van een school	Schulrektor (der)
Rod bearer	Roeddrager kan een pedel zijn; bij kapittels een schout; in steden een assistent van de schout	*** Gerichtsdieners? Ja
Sacristan	Koster	Küster (der)/Sakristan (der)
Scholaster (inspector for monastic schools)	Scholaster/scholasticus	Scholaster (der)
Schutmeester* [no equivalent in English] (secular managerial or legal officer)	Schutmeester (wereldlijk bestuurlijk en/of rechterlijk functionaris) Utrechts: specifiek wschl: kameraar/toezichthouder op de stedelijke gebouwen en openbare werken	Schutmeester* Schützenmeister?
Scribe	afschrijver (m/v)/kopiist/scriba	Kopist (der)/Abschreiber (der); Kopistin (die)/Abschreiberin (die)
Sexton	Doodgraver/grafdelver	Totengräber (der)
Sheriff	Schout	Schultheiss (der)
Steward	Rentmeester	Verwalter (der)
Treasurer	Thesaurier	Schatzmeister (der)
Vicar	Pastoor	Pfarrer (der)
Vicar, curate*** curate is pastoor; chantry-priest	Kapelaan; vikaris als het alleen een vertaling Engelse vicar is, dan is pastoor enz ook mogelijk; gaat het om een NLK. Vikaris, dan vicar-choral, of	Kaplan, Vikar (der)
Vicars-choral	Koorgezellen opnieuw: welke taal is leidend? Koorgezellen bestaan in NL zowel uit vicars-choral als uit perpetui vicarii met een status die in het Engels die van chantry priest is	*** Choral-Vikar
9 Forms of address for religious and secular	9 Aansprektitels voor geestelijke en	9 Anreden für geistliche und weltliche

persons	wereldlijke personen	Personen
(E)squire (nobleman)	Jonkheer	Junker (der)
Honourable/respectable	Eerbaar; welgeboren	Ehrenwerter
***	Joffer, jonkvrouw	Stiftsdame (die)
Lady (noble woman)	Jonkvrouw	Lady (Dame)
Lord	Heer (adellijke titel)	Herr (der) (Lord)
Master (in possession of a university degree; head of a company)	Magister; meester (in het bezit van universitaire graad; hoofd van een bedrijf)	Magister
Sir	Heer (aanspreektitel geestelijke); Heer (de heer)	Herr
Venerable	Eerbiedwaardig	Ehrwürdiger
10 Clothing/Vestments for religious and secular officers	10 Kleding geestelijke en wereldlijke functionarissen	10 Kleidung geistlicher und weltlicher Würdenträger
Alb	Albe	Albe, Alba (die)
Almuce/amice	Almuis	Almutia (die), Almucia (die)
Armour/suit of armour	Wapenrusting; harnas	Rüstung (die)
Vestments, ecclesiastical ~ ; liturgical	Gewaden van de geestelijkheid; liturgische kleding (***
Attire; mourning a.	Kledij, kleding; rouwkleding	Kleidung (die); Trauerkleidung (die)
Chasuble	Kazuifel	Kassel (die)
Cloak	Mantel	Mantel (der)
Coat of mail/hauberk	Maliënkolder	Kettenhemd (das)/Panzerhemd (das)
Cope/cappa	Koorkap	Pluviale (das)
Cowl	Monnikskap/kovel	Kutte (die)
Gown	Tabbaard/japon	Talar (der)/Robe (die)
Habit	Habijt	Kutte (die)/Habit (das)
Hood/ Hooded cloak	Mantelkap/ Huik	Kaputze (die)
Maniple	Manipel	Manipel (der)
Mitre	Mijter	Mitra (die)/Bischofsmütze (die)

Paraments	Paramenten	Paramente (die); das Parament (enk.)
Pluvial	Koorkap	Pluviale (das)
Stole	Stola	Stola (die)
Surplice	Superplie	Chorhemd (das)
Tabard	Tabbaard; paltrok	Talar (der), Robe (die)
Trappings (Articles of dress or ornamentation, esp. as a sign of public office; alternative: Accoutrements)	Uitrusting (kleding en attributen)	Ausrüstung (die)
Tunica, tunic (liturgical dress)	Tunica; wapenrok	Tunika (die)
Vestment, liturgical vestment	Parament, liturgisch gewaad	Parament (das)
Weapon, weaponry	Wapen, wapentuig, bewapening	Wappe (die)
11 Architectural terms	11 Bouwkundige termen	11 Architekturterminologie
Aisle, side aisle	Zijbeuk	Seitenschiff (das)
Ambulatory/choir ambulatory	Kooromgang/ambulatorium	Chorumgang (der)
Belfry	klokkentoren/klokkenstoel	Glockenturm (der)
Burial vault	Grafkelder	Gruft (die)
Campanile	Klokkentoren	Glockenturm (der)
Chancel	Hoogkoor	Hochchor (der), Altarraum (der)
Chapel; side chapel/nave chapel/choir chapel./burial chapel	Kapel; zijkapel/schipkapel/straalkapel/grafkapel	Kapelle (die); Seitenkapelle/Schiffskapelle/Chorkapelle/Grabkapelle
Chapter house	Kapittelzaal, kapittelhuis	Kapitelhaus (das)
Charnel house	Knekelhuis	Beinhaus (das)
Choir	Koor	Chor (der), Altarraum (der)
Churchyard	Kerkhof	Friedhof (der)
Cloister	Kloostergang, kruisgang	Kreuzgang (der)
Crossing	Kruising, viering	Vierung (die)
Layman's church	Lekenkerk	Laienkirche (die)
Nave	Schip	Langhaus (das), Schiff (das)
Oratory (private chapel)	Oratorium (privekapel)	Oratorium (das); private Kapelle (die)

Table of the poor (location of the distribution of pittances)	Armentafel (plaats waar de uitdelingen aan de armen plaatsvond)	Armentafel (die); Armenspeisung (die)
Presbytery	Priesterkoor, presbyterium	Presbyterium (das)
Refectory	Refter	Rempter (der), Remter (der), Refektorium (das)
Rood gallery, rood loft	Doksaal, oksaal	Empore (die)
Sacristy	Sacristie	Sakristei (die)
Sanctuary	Priesterkoor, presbitorium, presbiterium	Chor (der), Sanktuarium (das)
Transept	Transept	Transept (der), Querschiff (das)
Vestry	Sacristie	Sakristei (die)
Western apse	Westkoor	Westchor (der)
13 Heraldry	13 Heraldiek	13 Heraldik
<i>13a General</i>	<i>13a Algemeen</i>	<i>13a Allgemein</i>
Achievement	Wapen (heraldisch)	Wappen
Armorial bearings	Wapenstukken	Wappenbilder
Coat of arms, arms	Wapen (heraldisch)	Wappen
Dexter side, on the paternal side	Heraldisch rechts. In de mannelijke lijn, 'van vaders kant'	Heraldisch rechts, Vaterseite
Distaff side, on the maternal side	Heraldisch links. In de vrouwelijke lijn, 'van moeders kant'	Heraldisch links, Mutterseite
Heraldic right/left	Rechts/links vanuit de afbeelding gezien	Rechts/links
Heraldry	Heraldiek	Heraldik
Insignia and attributes (Crowns of rank, coronets, collars of orders, insignia of orders, badges, knots)	Pronkstukken (rangkronen, kronen, ordeketenen, ordetekens, emblemen, knopen)	Neben- und Prachtstücke (Rangkronen, Adelskronen, Ordenketten, Ordenzeichen, Bilddevisen, Knoten)
Motto	Wapenspreuk	Wortdevise
Shield, escutcheon	Schild	Schild
Helmet	Helm	Helm
Crest	Helmtteken	Helmzier
Crest coronet	Helmkroon	Helmkrone

Wreath	Wronng	Helmwulst
Mantling	Helmkleden	Helmdecke
Pedigree, family tree	Stamboom	Stammbaum, Ahnentafel
13b Types of arms	13b Typen wapens	13b Wappentypen
Per pale	Gedeeld	Gespalten
Per fess	Doorsneden	Geteilt
Quarterly	Gevierendeeld	Quadriert, geviert
13c Usage of arms	13c Functies wapens	13c Wappengebrauch
Family arms. Personal use of ~ (Undivided shield)?	Familiewapen.	Familienwappen
Marshaled arms (2 coats of arms in 1one shield, per pale or per fess)	Alliantiewapen in één schild	Ehewappen
Allied arms (2 coats of arms in two shields, respecting each-other)	Alliantiewapen	Allianzwappen
Professional secular arms (Heraldry of officials, such as court officials, civic officials who augment their family arms with a sign of their profession)	Wapen van wereldlijke functionaries	Wappen weltlicher Würdenträger
Professional religious arms (Cardinals, bishops, abbots who marshall their institute's arms with their family arms or personal arms)	Wapen van geestelijke of kerkelijke functionarissen	Wappen geistlichen oder kirchlichen Würdenträger
Heraldry of corporations (Cities, guilds, companies)	Wapen van corporaties	Wappen von Korporationen
Heraldry of secular military orders (Order of Golden Fleece; Order of the Garter; Order of St Michael))	Wapen van wereldlijke ridderorden	Wappen weltlicher Ritter-Orden
Heraldry of religious military orders (Knights Hospitallers or Maltese Order or Order of St. John of Jerusalem; Teutonic Order)	Wapen van geestelijke ridderorden	Wappen geistlicher Ritterorden
Heraldry of religious orders (Cistercian/Benedictine/Dominican; confraternities, etc.)	Wapen van religieuze orden (Cistercienzers / Benedictijnen / Dominicanen / broederschappen, etc.)	Wappen religiöser Orden (Cisterzienser / Benediktiner / Dominikaner / Bruderschaften, etc.)
Heraldry of ecclesiastical and religious institutions (Churches, basilicas, monasteries)	Wapen van kerkelijke en geestelijke instellingen (kerken, basilieken, kloosters)	Wappen kirchlicher und geistlicher Institutionen (Kirche, Basiliken, Kloster)

<i>13d Shapes of shields</i>	<i>13d Schildvormen</i>	<i>13d Schildformen</i>
High gothic shield	Hooggotisch schild	Hochgotisch Schild
Late gothic shield	Laatgotisch schild	Spätgotisch Schild
Tournament shield	Renschild	Turnierschilde
Spade shield	Spadevormig schild	Schräg Halbrundschild
Semicircular shield	Halfronnd schild	Halbrundschild
Early renaissance shield	Vroeg-renaissanceschild	Früh-Renaissanceschild
Late renaissance shield	Laat-renaissanceschild	Spät-Renaissanceschild
Early accolade shield	Vroeg accoladeschild	Früh-Akkoladeschild
Lozenge shield	Ruitschild	Rautenschild
Oval shield	Ovaal schild	Ovalschild
<i>13e Types of supporter</i>	<i>13e Soorten schildhouders</i>	<i>13e Schildhalter-Typen</i>
Human figures (one or two)	Menselijke figuren (een of twee)	Menschliche Figuren (ein oder zwei)
Animals; birds (one or two)	Dieren; vogels (een of twee)	Tierfiguren; Vögel (ein oder zwei)
Mythical figures, one or two: wild men or women; angels or putti; mythical beasts (dragon, unicorn, phoenix, wyvern); mythical hybrids (griffin, mermaid, centaur, sea lion)	Mythische figuren (een of twee): wildemannen of – vrouwen, engelen of cherubijnen; fabeldieren (draak, eenhoorn, fenix); fabelwezens (griffioen, meermin, centaur, zeeleeuw)	Fabelwesen (ein oder zwei); Wilder Männer oder Frauen, Engel und Putti; Fabeltiere (Drache, Einhorn, Phoenix); Fabelhybriden (Greif, Meerjungfrau, Kentaur, Meer-Löwe)
Guige or band	Schildriem	Schildriemen
Tree/ branch	Boom/ tak	Baum/ Ast
14 Codicological terminology	14 Codicologische termen	14 Codicologische Terminologie
Composite (manuscript, heterogeneous)	Convolut / Verzamelhandschrift (heterogeen, bestaande uit verschillende delen die niet direct met elkaar in verband staan)	Sammelhandschrift (die) (uneinheitlich)
Miscellany (manuscript, homogeneous or heterogeneous, in the latter case sharing a common subject or theme)	Convolut / Verzamelhandschrift (bestaande uit delen met gemeenschappelijk thema (heterogeen of homogeen) of zelfde herkomst (homogeen))	Sammelhandschrift (die); Miszellenhandschrift (die) (ursprünglich zusammen konzipiert (einheitlich) oder mit einem gemeinsamen Thema (verschiedenartig oder

		einheitlich))
Autograph	Autograaf	Autograph (das)
***Bifolio	Bifolium	Doppelblatt (das)
Block book	Blokboek	Blockbuch (das)
Cover; cardboard cover.; leather (on wood) binding / cover	Omslag / boekband; kartonnen omslag; met leer beklede houten band	Einband (der); Einband aus Pappe; Holzdeckeleinband (mit Leder überzogen)
Flyleaf	Schutblad	Deckblatt (das)
limp parchment cover	Perkamenten omslag	Koperteinband (der); Pergamenthülle (die)
Quaternio	***	Quaternio
Quinio	***	Quin(tern)io
Quire; gathering	Katern	Lage (die)
Ribs	Ribben	Rippen (die)
Sexternio	***	Sexternio
***	***	Unio
***	***	Binio
Ternio	Ternio	Ternio
Spine	Rug	Buchrücken (der)
Unfoliated	Niet gefolieerd	Nicht foliiert / unfoliiert
Watermark	Watermerk	Wasserzeichen (das)
Collation / Quire structure	Collatie?	Kollation (die) / Lagenstruktur (die)